

Maaseutuverkoston toimintasuunnitelma 2019-2020

Versio 6.2.2019

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Sisällysluettelo

1 MAASEUTUVERKOSTO.....	3
1.1 Maaseutuverkoston toiminnan tavoitteet	3
1.2 Toiminnassa näkyvät teemat.....	4
1.3 Ohjelmakauden 2014-2020 maaseutuverkostotoiminnan painopisteet	5
1.4 Ohjausryhmän ja työryhmien rooli verkostotoiminnassa	5
1.4.1 Verkostopalvelut luo synergiaa maaseutuverkoston ja kalatalousverkoston toimintaan	6
2 MAASEUTUVERKOSTON TOIMINTA	7
2.1 Sidosryhmien osallistuminen maaseudun kehittämiseen lisäänty.....	7
2.2 Maaseudun kehittämissuunnitelmien toimeenpanon laatu ja erityisesti alueellinen näkyvyys parantuu	8
2.3 Tieto maaseudun kehittämisen mahdollisuuksista välittyy mahdollisille tuensaajille	9
2.4 Tieto ohjelman toteutuksesta ja tuloksista välittyy toimijoiden kesken sekä suurelle yleisölle	9
2.5 Innovaatiot maaseudun elinkeinoissa, maataloudessa, elintarviketuotannossa, metsätaloudessa ja maaseudun palveluissa lisääntyvät ja elinkeinotoiminta uudistuu.....	10
2.5.1 Tiedottaminen EIP-AGRI:sta ja muusta innovaatioita edistävästä toiminnasta potentiaalisille sidosryhmille	10
2.5.2 Innovaatioryhmien ja muun innovatiivisen toiminnan syntymisen tukeminen.....	10
2.5.3 Neuvojen ja muiden innovaatioita tukevien toimijoiden verkostoitumisen tukeminen	11
2.5.4 Kiinnostavien esimerkkien kerääminen ja jakaminen innovaatioryhmistä ja muusta innovaatioita edistävästä toiminnasta	11
2.6 Työryhmien toiminta	12
2.6.1 Tulevaisuuden tuottajat	12
2.6.2 Älykkäät kylät.....	12
2.6.3 Meri- ja kalatalous.....	13

2.7 Maaseutuverkostotoiminnan arviointi.....	13
3 VIESTINTÄ JA KOULUTUS LUOVAT TOIMINNAN KIVIJALAN	14
3.1 Viestintä.....	14
3.2 Koulutus.....	14
3.3 Hyvät käytännöt ja verkostot	15
4 MAASEUTUVERKOSTON RAHOITUSSUUNNITELMA.....	17
Liitteet	20

1 MAASEUTUVERKOSTO

Maaseutuverkosto on manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämistä edistävä verkosto, joka mahdollistaa laajan tiedon-, kokemuksen- ja menetelmien vaihdon sekä lisää vuoropuhelua paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Maaseutuverkoston tehtävänä on toimintansa kautta edistää maaseutuohjelmien (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma) toimia erityisesti lisäämällä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa verkoston toimijoiden kesken. Keskeistä on, että potentiaaliset tuensaajat ja suuri yleisö ovat tietoisia kehittämissuunnitelmien mahdollisuuksista ja tuloksista. Maaseutuverkostotoiminta edesauttaa myös hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen leviämistä toimijoiden keskuudessa. Toiminnan koordinoijana ja mahdollistajana toimii Maaseutuviraston Verkostopalvelut-yksikkö.

Toimintasuunnitelmassa määritellään maaseutuverkostotoiminnan painopistealueet ja tavoitteet vuodelle 2019 ja tuodaan esiin myös alustavat suunnitelmat vuoden 2020 osalta. Toimintasuunnitelmassa esitetään toimintamallit, joiden kautta tavoitteet sekä toiminnan arvioinnin mittarit saavutetaan. Maaseutuverkoston viestinnän tavoitteet kirjataan vuosittain laadittavaan viestintäsuunnitelmaan (Liite 5), joka on osa maaseutuverkoston toimintasuunnitelmaa. Myös maaseutuverkoston koulutussuunnitelma esitetään tapahtumakokonaisuuksittain toimintasuunnitelman liitteenä (Liitteet 4. ja 7.). Maaseutu.fi-tapahtumakalenterissa on koulutusajankohdan mukaisesti nähtävissä koulutustapahtumien tarkempi ohjelma ja muu koulutukseen liittyvä informaatio. Myös koulutusmateriaali ja tapahtumasta tarpeen mukaan kuvattu videotallenne taltioidaan Maaseutu.fi:hin tai maaseutuverkoston Youtube-kanavalle.

1.1 Maaseutuverkoston toiminnan tavoitteet

Maaseutuverkoston toiminnan tavoitteet pohjautuvat Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelmien strategisiin tavoitteisiin ja painopisteisiin, joiden puitteissa maaseutuohjelmien avulla:

1. Edistetään biotaloutta ja sen osana maataloutta harjoitetaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla.
2. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja ja parannetaan työllisyyttä kehittämällä yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yritysten verkostoitumista.
3. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua vahvistamalla paikallista omaehtoista toimintaa
4. Lisäksi Ahvenanmaan osalta tavoitteena on varmistaa erityisesti riittävä alkutuotanto, jolla varmistetaan ruuan riittävyys kuluttajille ja raaka-aine Ahvenanmaan elintarviketeollisuudelle

Maaseutuverkoston toimintaa ohjaavat lisäksi ohjelmien määrälliset tavoitteet, jotka on esitetty Liitteessä 1.

Maaseutuverkoston ohjelmakauden 2014-2020 toimintasuunnitelmassa tärkeimmiksi tavoitteiksi on määritelty:

1. sidosryhmien osallistumisaktiivisuuden lisääminen maaseudun kehittämisessä
2. kehittämisohjelmien toimeenpanon laadun ja alueellisen näkyvyyden parantaminen
3. tiedon välittäminen toimijoille sekä suurelle yleisölle
  - maaseudun kehittämisen mahdollisuuksista
  - ohjelman toteutuksesta ja tuloksista
4. innovaatioiden lisääminen maaseudun elinkeinoissa, maataloudessa, elintarviketuotannossa, metsätaloudessa ja maaseudun palveluissa sekä elinkeinotoiminnan uudistaminen

Vuosien 2019 ja 2020 maaseutuverkostotoiminnan painopisteinä ovat:

- Älykkäät kylät sekä tulevaisuuden tuottajat ja niihin liittyvät taustoittavat maaseudun kehittämistoimenpiteet
- Toimeenpanon laadun parantaminen sekä uuden ohjelmakauden valmistelun tukemiseen liittyen vanhasta kohti uutta ohjelmakautta

Viestinnällä on tärkeä rooli maaseutuverkoston toiminnassa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Viestintään panostetaan ohjelmakaudella laajasti, ja se huomioidaan kaikilla ohjelmatyön osa-alueilla. Koko ohjelmakaudelle asetetut ohjelmaviestinnän tavoitteet ovat seuraavat:

- Ohjelman mahdollisuudet tunnetaan ja varat hyödynnetään
- Ohjelman vaikutukset tiedostetaan ja tietoa EU-rahoituksen tuloksista on saatavilla
- Yhteistyö maaseututoimijoiden kesken lisääntyy, hyvät ideat ja käytännöt leviävät ja osaaminen kasvaa
- Yhä useampi allekirjoittaa väitteen, että maaseutu tuottaa hyvinvointia koko maalle ja voi osaltaan ratkaista kilpailukyky-, ilmasto- ja ympäristökysymyksiä

1.2 Toiminnassa näkyvät teemat

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2014-2020 toteutetaan maaseutuverkoston teemavuosien ja työryhmäteemojen kautta. Teemoja toteutetaan maaseutuverkostotoiminnassa yhteistyönä muun muassa ministeriöiden, Maaseutuviraston (Ruokavirasto), ELY-keskusten, Leader-ryhmien sekä kuntien ja muiden ohjelman parissa toimivien tahojen kanssa. Maaseutuverkosto tukee valittuja teemoja tarjoamalla toimijoille niihin liittyviä työkaluja, verkostoyhteistyön mahdollisuuksia ja käytännön esimerkkejä maaseutuohjelman mahdollisuuksista. Vuosien 2019-2020 ohjausryhmän temaattiset työryhmät toimivat teemojen Älykkäät kylät sekä tulevaisuuden tuottajat ympärillä. Kolmantena teemaryhmänä toimii meri- ja

kalatalousteemaryhmä. Vuonna 2019 maaseutuohjelman ja –verkoston viestinnän katto-
teemana on ilmasto.

1.3 Ohjelmakauden 2014-2020 maaseutuverkostotoiminnan painopisteet

Maaseutuverkostotoiminnan kaksi tärkeää painopistettä ovat viestintä ja maaseutuverkostossa tapahtuvan alueellisen ja temaattisen verkostotoiminnan kehittäminen. Viestinnän rooli edelliseen ohjelmakauteen verrattuna korostuu entisestään. Ohjelman mahdollisuuksien esiin tuominen maaseutualueiden kehittämisessä sekä hyvien käytäntöjen välittäminen konkreettisten esimerkkien kautta on entistä tärkeämpää. Viestintäverkoston rakenteita kehitetään niin, että verkosto rakentuu alueellisten toimijoiden verkostoista kansalliseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi maaseutuverkostopalvelut yhdessä muiden jäsenmaiden maaseutuverkostojen ja näiden verkostoyksikköjen kanssa laajentavat verkoston myös Euroopan laajuiseksi. Tämänkaltaisella verkostolla mahdollistetaan tiedonkulku paikalliselta tasolta kansalliselle ja Euroopan tasolle ja päinvastoin. Myös tiedonkulkua viestintäverkoston sisällä alueelta toiselle kehitetään hyvien esimerkkien ja ajankohtaisten asioiden välittämiseksi.

Maaseutuverkoston toimintaa kehitetään ja luodaan toimivia rakenteita alueellisella, maakunnallisella, kansallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Toiminnan alkuvaiheessa panostetaan jo olemassa olevien alueellisten verkostojen tukemiseen ja uusien perustamiseen sinne, missä niillä on tarvetta ja mahdollisuutta syntyä. Kansallisen maaseutuverkoston rakenteita tuetaan toimintaa palvelevilla työkaluilla ja tapahtumilla. Kansallisen maaseutuverkoston toimintaan haetaan vahvuutta myös temaattisesta ja toiminnallisesta yhteistyöstä kansainvälisellä tasolla naapurimaiden kanssa. Yhteistyötä edistetään muun muassa ohjausryhmän työryhmätyöskentelyn kautta.

Maaseutuverkostotoiminnassa kehitetään aktiivisesti metodeja ja työkaluja myös maaseutuverkostotoiminnan vaikuttavuuden arviointiin ja toiminnan itsearviointiin. Toiminnan itsearviointia toteutetaan vuosille 2018-2019 tehdyn itsearviointisuunnitelman pohjalta.

1.4 Ohjausryhmän ja työryhmien rooli verkostotoiminnassa

Maaseutuverkoston ja vuoden 2015 lopulla käynnistyneen kalatalousverkoston toimintaa ohjaa ja linjaa maa- ja metsätalousministeriön asettama ohjausryhmä. Ohjelmakaudella 2014–2020 ohjausryhmään kuuluu noin 13 jäsentä. Jäsenten määrä vaihtelee hieman työryhmäkausista riippuen. Ohjausryhmän toiminnassa painottuu vuosittaisten maaseutuverkoston sekä kalatalousverkoston toimintasuunnitelmien sisällön linjaus ja konkreettisten tavoitteiden asetanta. Ohjausryhmä seuraa toimintasuunnitelmien tavoitteiden toteutumista.

Ohjausryhmä asettaa maaseutuverkostolle määräaikaista temaattisia työryhmiä monipuolistamaan ja syventämään maaseutuverkostotyötä. Myös kalatalousverkoston osalta on perustettu oma työryhmä. Työryhmien kautta sidosryhmät voivat laajemmin osallistua ohjausryhmätyöhön, maaseutu- ja kalatalousverkoston toiminnan suunnitteluun ja sen toteuttamiseen. Työryhmäjäsentyys on mahdollista kaikille Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelman toimijoille. Ohjausryhmän asettamien työryhmien puheenjohtajat sekä uusien työryhmien koordinaattorit ovat ohjausryhmän jäseniä ainakin työryhmien toimintakauden ajan.

Kalatalousverkoston työryhmä toimii kalatalousverkostoon liittyvien asiakokonaisuuksien parissa ja valmistelee kalatalousverkoston toimintasuunnitelman ohjausryhmän vahvistettavaksi. Muita työryhmiä perustetaan ohjelman sisällön ja toimeenpanon kannalta oleellisille aihealueille ja niiden työn kautta on mahdollista edistää ohjelman tavoitteiden saavuttamista. Työryhmät voivat myös toimia temaattisten koordinaatiohankkeiden ja ohjelman kampanjoiden tai teemavuosien ohjausryhminä. Maaseutuverkoston ohjausryhmän ja työryhmien jäsenet ja heidän taustaorganisaationsa löytyvät Liitteestä 2.

1.4.1 Verkostopalvelut luo synergiaa maaseutuverkoston ja kalatalousverkoston toimintaan

Verkostopalveluiden roolia verkostojen toimintaa koordinoivana ja mahdollistavana tahona hyödynnetään näin molempien rahastojen verkostotoimintaa edistävänä tahona entistä tehokkaammin. Kalatalousverkoston toimintaa toteutetaan verkoston oman erillisen toimintasuunnitelman mukaisesti ja sitä rahoitetaan meri- kalatalousrahaston teknisellä tuella.

2 MAASEUTUVERKOSTON TOIMINTA

Verkostopalveluiden päätehtävä on maaseutuverkostolle laaditun toimintasuunnitelman mukaisen työn koordinointi ja toteutuksen aktivointi. Tällä edistetään maaseutuverkostolle aiemmassa luvussa 1.1 esitettyjen tavoitteiden saavuttamista. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi verkostopalvelut toimii sekä aktiivisena toimijana että monipuolisena mahdollistajana.

Verkostopalvelut tarjoaa maaseutuverkoston toimijoiden työn tukemiseksi ja aktivoimiseksi työkaluja monipuoliseen verkostotoimintaan. Yhtenä työkaluna ovat palvelupaketit, joita tarjotaan verkostotoimijoiden tarpeisiin esim. koulutusten ja koulutusmatkojen, innovaatioleirien ja kv-toiminnan edistämiseen. Tarkemmat kuvaukset palvelupaketeista ovat Liitteessä 6.

Seuraavassa esitetään tarkemmin maaseutuverkoston toimet kunkin maaseutuverkostolle asetetun tavoitteen saavuttamiseksi

2.1 Sidosryhmien osallistuminen maaseudun kehittämiseen lisääntyy

Maaseutuohjelman ja –verkoston viestinnän kattoteemana on vuonna 2019 ilmasto. Teeman myötä kartoitetaan yhteistyössä koordinaatiohankkeen sekä tulevaisuuden tuottajateemaryhmän kanssa uusia sidosryhmiä mukaan aktiiviseen maaseutuverkostotoimintaan. Tutustu työryhmien toimintasuunnitelmiin liitteissä kahdeksan ja yhdeksän.

Syksyllä 2018 aloitti viisi uutta maaseudun kehittämisohjelman koordinaatiohanketta: energiayrittäjyys, hyvinvointiyrittäjyys, ruokasektori, Rural Finland II (matkailu) ja Ilmastonmuutoksen varautuminen maataloudessa. Koordinaatiohankkeet ovat itsenäisiä hankkeita, mutta niiden ja verkostopalvelujen yhteistyötä pyritään tiivistämään. Vuoden 2019 aikana järjestetään kuukausittain virtuaalikalvutilaisuuksia arkipäivän yhteistyön takaamiseksi ja tiedonvaihdon lisäämiseksi. Verkostopalvelut kutsuu koordinaatiohankkeet kokoon pari kertaa vuodessa, ja lisäksi maaseutuverkoston viestintäkanavien kautta välitetään tietoa koordinaatiohankkeiden työstä.

Maakuntaudistuksen edistymistä seurataan tarkasti. Aikataulujen varmistuttua verkostopalvelut yhdessä maaseutupolitiikan neuvoston (Mane) kanssa on valmiudessa järjestämään

aluekierroksen. Aluekierroksen avulla pyritään nostamaan keskusteluun maaseudun tarpeet ja mahdollisuudet uusissa maakunnissa. Erityisinä esiin nostettavina teemoina ovat yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen mahdollisuudet ja maaseutuvaikutusten arviointi.

ELY-keskusten osalta kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan kehittämisen suhteen ja eri asiantuntijaryhmien tarpeiden huomioimiseksi. Vuoden aikana tullaan myös tekemään erillinen verkostotoiminnan kehittämiskysely ELY-keskuksille.

Alueverkostojen toimintaa ja kehittämisen tukemista jatketaan, ja synergiaetuja haetaan mm. maakuntaudistuksen valmistelusta. Lisäksi CAP27-työskentelyyn liittyen alueellisten kehittämissuunnitelmien valmisteluun varaudutaan syyskauden osalta. Edellisellä ohjelmakaudella kilpailutettiin laaja ulkopuolisen asiantuntijatahon fasilitoima tulevaisuustyöpajojen kiertue, mutta tällä kertaa pyritään löytämään vanhoja kokemuksia hyödyntäen kevyempi ja kustannustehokkaampi ratkaisu.

Aiempien vuosien tapaan palvelupaketteja hyödynnetään uusien sidosryhmien saamiseksi verkostotoimintaan ja uudentyyppisen toiminnan mahdollistamiseksi.

2.2 Maaseudun kehittämissuunnitelmien toimeenpanon laatu ja erityisesti alueellinen näkyvyys parantuu

Toimeenpanon laatu käsitetään maaseutuverkostotyössä laajasti. Se tarkoittaa sekä ohjelman hallinnollista toimeenpanoa että ohjelmasta rahoitettujen toimenpiteiden laatua. Laadun parantaminen nivoutuu tiiviisti maaseutuverkoston järjestämiin koulutuksiin ja hyvien käytäntöjen keräämiseen ja levittämiseen. Käytännön esimerkkejä ja kokemuksia välitetään maaseutuohjelmien toimeenpanossa työskenteleville ja samalla lisätään asiakkaiden ja viranomaisten dialogia. Molemminpuolista yhteisymmärrystä lisäämällä pyritään helpottamaan toimeenpanon pullonkauloja ja sujuvoittamaan tukien hakuprosesseja. Koulutusten avulla puututaan havaittuihin kehittämiskohteisiin ja sparrataan niin hallintoa kuin käytännön toimijoita yhä parempiin tuloksiin.

Maaseutuohjelman alueellisesta näkyvyydestä ovat vastuussa alueiden toimijat. Maaseutuverkoston tehtävänä on auttaa ja innostaa heitä toimimaan aktiivisesti alueillaan. Viestintä- ja toimijaverkoston, tuetun materiaalin ja toiminnan painopisteajattelun avulla pyritään suoraan vaikuttamaan alueiden aktiivisuuteen.

Vuoden aikana maaseutuverkosto mahdollistaa samaa työtä tekevien asiantuntijoiden tapaamisia. Suunnitelmissa on mm. ELY-keskusten ohjelmavastaavien, yritystuki-, Leader- ja maksatusasiantuntijoiden tapaamiset. Leader-ryhmien ajankohtaispäiviä jatketaan myös

vuonna 2019. Ryhmäkohtaiset tapaamiset on koettu tarpeellisiksi oppimisen ja kokemusten vaihtamisen paikoiksi. Myös eri teemojen alla järjestettävät ajankohtaispäivät, jossa osallistujat kokoontuvat fyysisesti paikan päälle, on koettu tärkeiksi tapahtumiksi. Mutta unohtaa ei pidä myöskään etäosallistumismahdollisuutta aina tapahtumakohtaisesti harkiten.

Kehittämishjelman vaikutusten ja vaikuttavuuden parissa tehdään verkostossa laajasti töitä, ja tämän työn tuloksia pyritään hyödyntämään tehokkaasti. Esimerkkien ja hyvien käytäntöjen kautta pyritään tukemaan sekä toimeenpanon laadun, että alueellisen näkyvyyden edistämistä. Lisäksi toiminnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään verkostotyön kehittämisen kautta etenkin aluetasolla ja temaattisissa verkostoissa. Yhteiseen hiileen puhaltamalla saadaan toimintaan huomattavasti lisää tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

2.3 Tieto maaseudun kehittämisen mahdollisuuksista välittyä mahdollisille tuensaajille

Maaseutuohjelmien viestinnässä panostetaan siihen, että tieto maaseudun kehittämisen mahdollisuuksista tavoittaa potentiaaliset tuensaajat mahdollisimman hyvin. Tämän saavuttamiseksi on tärkeää, että viestit kulkevat paitsi valtakunnallisella tasolla myös alueellisesti ja paikallisesti. Verkostopalvelut osallistuu viestinnän suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdessä maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston kanssa. Tavoitteen saavuttamiseksi on lisäksi tärkeää, että hyväksi viestinnän käytännöksi todettu alueellinen viestintäverkosto on järjestäytynyt uudelleen uuden ohjelmakauden puitteissa.

Viestintäverkoston runko koostuu verkostopalveluiden viestintähenkilöistä, Mavin ja MMM:n tiedottajista, ELY-alueittain nimetyistä viestintävastaavista sekä Leader-ryhmien edustajista. Alueelliset viestintähankkeet ovat merkittävä ohjelmaviestinnän resurssi, ja niiden toiminta on viestintäverkoston tavoitteiden kannalta erittäin tärkeää. Myös koordinaatiohankkeet otetaan entistä vahvemmin mukaan viestintään. Tämän lisäksi viestintäverkoston toimintaan otetaan mukaan kattavasti edustajia maaseutuverkoston toimijoista, esim. Mane-verkostosta, Maa- ja kotitalousnaisista, Pro Agriasta sekä Suomen Kylät ry:stä. Jotta maaseudun kehittämisen mahdollisuuden tulevat potentiaalisille tuensaajille tietoon, tulee viestien olla selkeitä ja helposti saatavissa. Ohjelmaviestintä auttaa tiedon muotoilemisessa viestinnällisesti mielenkiintoiseen muotoon sekä etsii ja tarjoaa kanavia tiedon välittämiseksi.

2.4 Tieto ohjelman toteutuksesta ja tuloksista välittyä toimijoiden kesken sekä suurelle yleisölle

Onnistuneen ohjelmatyön edellytyksenä ja tärkeänä ohjelmatoimijoita motivoivana tekijänä on ohjelman toteutuksesta ja tuloksista kertominen. Tavoitteena on välittää kohderyhmittäin räätälöityä tietoa. Suurelle yleisölle maaseutuohjelmien merkitystä nostetaan viestinnässä

esiin vaikutusten, tulosten ja hyvien esimerkkien kautta. Vaikuttavuutta tuodaan ilmi muun muassa konkreettisilla tarinoilla.

Yksi maaseutuverkoston keskeisistä tavoitteista on koota ja välittää tietoa hyvistä esimerkeistä ja käytännöistä. Ohjelman vaikutusten ja hyvien esimerkkien kartoituksessa ELY-keskukset, Leader-ryhmät ja hanketoimijat ovat avainasemassa. Esimerkkien keräämistä tehdään myös yhteistyössä mm. valtakunnallisten ja koordinaatiohankkeiden kanssa siten, että toimijat ovat tietoisia ohjelman tukemana eri puolilla maata tapahtuvasta toiminnasta vältyen näin päällekkäisen toiminnan tekemisestä. Viestintäverkoston avulla alueiden hyvät esimerkit saadaan osaksi valtakunnallista ohjelmaviestintää ja laajempaan näkyvyyteen.

2.5 Innovaatiot maaseudun elinkeinoissa, maataloudessa, elintarviketuotannossa, metsätaloudessa ja maaseudun palveluissa lisääntyvät ja elinkeinotoiminta uudistuu

2.5.1 Tiedottaminen EIP-AGRI:sta ja muusta innovaatioita edistävästä toiminnasta potentiaalisille sidosryhmille

Maaseutuverkoston tehtävät tukevat innovatiivisuuden ja uudistushakuisuuden lisääntymistä maaseutuelinkeinoissa. Maaseutuverkoston toiminnassa tiedon välittämisen tehostaminen on keskeistä. Valittavat verkoston toimenpiteet kohdistetaan maaseutuohjelman toimenpiteisiin siten, että niillä kasvatetaan maaseudun innovaatio- ja uudistumispotentiaalia. Puhuttaessa innovaatioita edistävästä toiminnasta, pitää se sisällään myös elinkeinojen uudistumista tukevan toiminnan. Innovaatioiden ollessa läpileikkaava teema, tullaan toimenpiteitä käyttämään laaja-alaisesti, mutta tarvittaessa kohdentamaan rajattuihin teemoihin ohjausryhmän temaattisten alatyöryhmien toimintasuunnitelmien tai teemavuosien perusteella.

2.5.2 Innovaatioryhmien ja muun innovatiivisen toiminnan syntymisen tukeminen

Verkoston toimenpiteillä edesautetaan maaseudun toimijoiden tavoitelähtöistä yhteistyötä kaikissa teemoissa. Tämä toteutetaan mm. rakentamalla puitteet innovaatioita synnyttävälle tapahtumille, lisäämällä edellytyksiä tutkimustiedon jalkauttamiselle, sekä edesauttamalla kontaktien syntymistä myös maaseutuverkoston ulkopuolisiin yhteistyötahoihin yli aluerajojen tai kansainvälisesti. Verkosto tukee kansallisten EIP-ryhmien muodostumista ja edistää niiden aktiivista toimintaa EIP-AGRI-verkostossa. Se myös toimii aktiivisesti tukeakseen tiedon välittämistä yli jäsenmaarojen.

Lisäksi tuetaan Suomen CAP strategiasuunnitteluun liittyen AKIS verkoston suunnittelua muun muassa siihen liittyvien tapahtumien järjestelyjen osalta.

2.5.3 Neuvojen ja muiden innovaatioita tukevien toimijoiden verkostoitumisen tukeminen

Neuvonnan avulla innovaatioita ja uudistumista voidaan edistää yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti. Neuvontaa annetaan niin Neuvo2020-järjestelmän, kuin muidenkin järjestäjien toimesta. Neuvonnan kysyntää tehostetaan kohdennetulla tiedonvälityksellä, jonka avulla voidaan tavoittaa myös passiivisia toimijoita. Verkoston toimenpiteillä edistetään neuvojen täydennyskoulutusta siten, että neuvojen verkostoituminen myös muihin innovaatioita edistäviin toimijoihin vahvistuu. Täydentävien koulutusten räätälöintiä tehdään neuvojen ja muiden innovaatioita tukevien toimijoiden kanssa ja järjestettävillä koulutuksilla vastataan havaittuihin tarpeisiin. Verkosto järjestää tai mahdollistaa myös muita innovaatioita ja elinkeinojen uudistumista tukevia toimia maaseutuverkoston välittäjäorganisaatioille ja muille kiinnostuneille tarpeen mukaan.

Neuvojen osaamista kehitetään digitalisaation mahdollistamaan suuntaan: Neuvojista tulee valmentajia, jotka edistävät tuottajien tiedon hankintaa antamalla tähän työhön parhaat mahdolliset työkalut ja näiden käyttökoulutuksen. Neuvoja ei enää ole auktoriteetti, vaan hänen tehtävään on toimia yhä enemmän tuottajan tukena, myös henkisen ja työssäjaksamisen tukijana. Teknologia ja asiantuntijajärjestelmät kehittyvät sellaisiksi, että ne pystyvät hyödyntämään sekä erilaisten antureiden pelloilta ja tuotantotiloista tuottamia ajantasaisia tietoja että muita tarkoituksia varten tuotettuja tietoja.

2.5.4 Kiinnostavien esimerkkien kerääminen ja jakaminen innovaatioryhmistä ja muusta innovaatioita edistävästä toiminnasta

Verkosto kerää ja jakaa esimerkkejä innovatiivisista ja liiketoimintaa uudistavista kokeiluista ja piloteista. Myös tietoa epäonnistumisista jaetaan. Jaettujen kokemusten hyötykäytöllä nopeutetaan innovaatioiden käyttöönottoa ja liiketoiminnan uudistumisprosessia sekä vältetään jo tehtyjen virheiden toistaminen.

Viestinnässä nostetaan esiin myös muuta innovaatioita ja elinkeinojen uudistumista koskevaa tietoa, mahdollisuuksia ja järjestettäviä tapahtumia. Tämä koskee mahdollisuuksien mukaan myös muiden rahoittajien innovaatioita tukevia aktiviteetteja. Yhteistyötä eri rahoittajien kanssa edistetään yleisesti laajojen hankekokonaisuuksien syntymiseksi.

2.6 Työryhmien toiminta

Vuosina 2019 ja 2020 toimii kaksi työryhmää: Tulevaisuuden tuottajat ja Älykkäät kylät.

2.6.1 Tulevaisuuden tuottajat

Alkutuotantoon liittyvien haasteiden ennakoitaan kasvavan ilmastonmuutoksen ja muiden kannattavuuteen vaikuttavien muutosten, kuten koventuvan kansainvälisen kilpailun myötä. Samaan aikaan kotimaiseen alkutuotantoon kohdistuvat odotukset kasvavat ja monipuoliset. Ruoantuotannolta odotetaan uudistumista, korkeampaa arvonnisää ja kestävyyttä. Mielikuva ja uutisointi maataloudesta ovat usein negatiivisia. Kuinka kannustaa ja sparrata tulevaisuuden tuottajia selättämään haasteet ja lunastamaan odotukset?

Tulevaisuuden tuottajat-työryhmän työ pureutuu erityisesti positiiviseen ja tulevaisuuden mahdollisuuksia esiin nostavaan viestintään. Työryhmän tarkoituksena on verkostoida nuoria viljelijöitä ja tulevia alkutuotannon ammattilaisia. Näkökulmiksi valikoituvat sekä maatalousyrittämisen, että yrittämistä edeltävä opiskelun laadullinen tukeminen työryhmätyön kautta tunnistettujen ja kerättyjen esimerkkien avulla. Viestinnässä ja verkostoitumisen tukemisessa pyritään kokeilemaan uusia, paremmin nuoria tavoittavia välineitä. Tulevaisuuden tuottajat-työryhmän toimintasuunnitelma hyväksytään osana maaseutuverkoston toimintasuunnitelmaa ohjausryhmäkokouksessa helmikuussa 2019.

2.6.2 Älykkäät kylät

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämiseen pureudutaan älykkäät kylät -teemaryhmän toiminnassa, vahvasti digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäen. Komission aloitteen mukaisesti keskiössä ovat tietysti ihmiset, mutta teknologiset ratkaisut toimivat alustana, jonka kautta haetaan uudenlaisia ratkaisuja maaseudun palveluiden ja elinvoiman vahvistamiseen.

Työryhmän tavoitteena on löytää, kerätä ja jakaa laajasti tietoa jo toimiviksi havaituista hyvistä esimerkeistä, ja tietysti myös toimia uusien avauksien ja kokeilujen käynnistäjänä konkreettisista toimenpiteistä strategiselle tasolle. Käynnissä oleva Suomen älykkäin kylä -kilpailu mahdollistaa myös nopeiden käytännön kokeilujen toteuttamisen kilpailussa mukana olevien kylien kanssa yhteistyössä.

Älykkäät kylät -työryhmän toimintasuunnitelma hyväksytään osana maaseutuverkoston toimintasuunnitelmaa ohjausryhmäkokouksessa helmikuussa 2019.

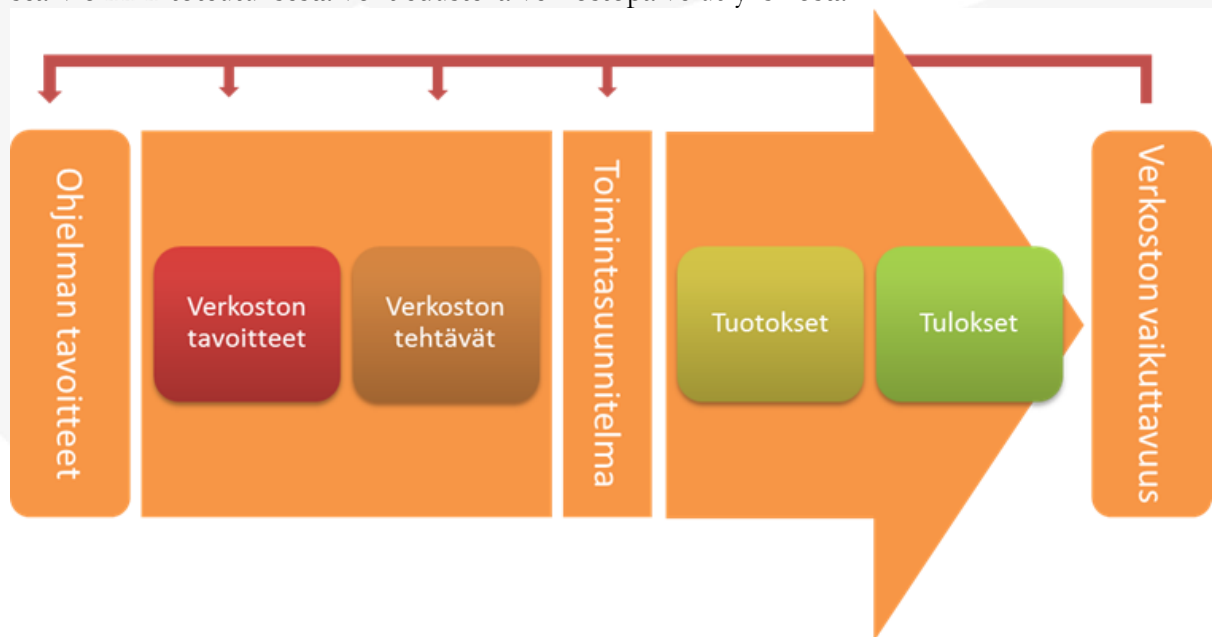
2.6.3 Meri- ja kalatalous

Meri- ja kalatalousverkostotoimintaan haetaan uutta jatkohanketta alkavaksi 1.4.2019 alkaen. Verkoston toimintasuunnitelma hyväksytään osana maaseutuverkoston toimintasuunnitelmaa helmikuussa 2019.

2.7 Maaseutuverkostotoiminnan arviointi

Maaseutuverkostolla on toimintasuunnitelman mukaisesti viisi tavoitetta, joiden kautta toteutetaan myös maaseutuverkoston toiminnan arviointia. Maaseutuverkoston tavoitteet ja niihin liittyvä toiminnan suunnittelu on kuvattu aiemmin luvussa 2 Maaseutuverkoston toiminta. Arvioinnin pohja-aineistona ovat seurantatiedot, joita verkostopalvelut kerää toimintansa yhteydessä. Arviointiin hyödynnetään myös maaseutuverkostotoiminnasta komissiolle raportoitavia sekä kansallisesti kerättäviä indikaattoreita. Maaseutuverkoston arviointiin liittyvä suunnitelma sekä tarkempi tieto kerättävistä indikaattoreista ja muista arviointiin vaikuttavista tiedoista on luettavissa Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 vaikuttavuuden arviointisuunnitelmassa.

Verkostopalvelut-yksikkö toteuttaa toimintansa itsearviointia erillisen suunnitelman mukaisesti. Suunnitelma laaditaan aina kahden vuoden jaksoiksi kerrallaan. Suunnitelmasta ja itsearviointin toteutuksesta voi tiedustella verkostopalvelut-yksiköstä.

3 VIESTINTÄ JA KOULUTUS LUOVAT TOIMINNAN KIVI- JALAN

3.1 Viestintä

Vuonna 2019 maaseutuohjelman ja –verkoston viestinnän kattoteemana on ilmasto. Lisäksi viestinnässä panostetaan maaseutuverkoston vuonna 2019 aloittavien työryhmien, Älykkäät kylät ja Tulevaisuuden tuottajat, viestimiseen. Ohjelmakauden tässä vaiheessa erityisen tärkeää on lisäksi viestiä vaikutuksista ja vaikuttavuudesta.

Maaseutuohjelma tarjoaa monia välineitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen sekä hillintään. Maaseutuohjelman ympäristökorvauksen toimia on toteutettu innokkaasti, ja maaseutuohjelman toteutuksen myötä tarjottava on ympäristön tilaa parantavia innovaatioita, hankkeita sekä neuvontaa.

Maatalous on ilmastoratkaisujen ytimessä. Vuoden 2019 viestinnän kattoteema on ilmasto, ja maaseutuohjelman avulla toteutetut tulokset ja vaikutukset ovat verkostotoiminnan keskiössä.

Vuoden 2019 ydinviestejä ovat muun muassa:

1. Suurelle yleisölle kerrotaan siitä, että maatalouden saralla on jo tehty ja tehdään edelleen työtä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja hillitsemiseksi: muutetaan toimintatapoja, kehitetään innovaatioita ja etsitään uusia ratkaisuja.

2. Maatalousyrittäjille välitetään viestiä uusista mahdollisuuksista, tiedoista ja työkaluista, joiden avulla viljelijä pystyy paremmin paitsi osaltaan hillitsemään ilmastonmuutosta, mutta myös varautumaan tulevaisuuteen.

Tarkemmin viestinnän suunnitelmiin voi tutustua liitteenä 5. olevan viestintäsuunnitelman avulla.

3.2 Koulutus

Vuoden 2019 koulutusaihekokonaisuudet muodostuvat paljolti maaseutuverkoston toimijoiden toiveiden pohjalta. Näitä toiveita ja ehdotuksia on kerätty verkostotapahtumien yhteydessä, sidosryhmäneuvotteluissa sekä uutena verkostotyökaluna käytössä olleen Viima-alustan kautta. Viima-alustalle oli mahdollista kommentoida maaseutuverkostotoimintaa laajemminkin eri teemojen ja toiminnan painopisteiden kautta. Myös maaseutuverkoston ohja-

usryhmien temaattisten alatyöryhmien toimintasuunnitelmat ovat oleellinen osa maaseutuverkoston toimintasuunnitelman koulutusosiota.

Maaseutuverkoston koulutuksia suunnataan niille tahoille, jotka välittävät maaseutuohjelman puitteissa tietoa edelleen omille sidosryhmätahoilleen. Koulutuksen ensisijaisena kohderyhmänä eivät siis ole tuensaajat, vaan maaseutuohjelman parissa toimivat hallintoviranomaiset, Leader-ryhmät, neuvojat, hanketoimijat ja muut tietoa edelleen välittävät sidosryhmätahot ja verkostot.

Koulutukset jaetaan kahteen kokonaisuuteen: verkostopalveluiden koordinoimiin sekä verkostopalveluiden mahdollistamiin koulutuksiin. Koordinoitavissa koulutuksissa järjestelyvastuussa on pääsääntöisesti verkostopalvelut. Verkostopalveluiden mahdollistamissa koulutuksissa järjestelyvastuussa on yhteistyötaho. Verkostopalveluiden mahdollistamaa koulutusta toteutetaan pääsääntöisesti koulutuksen palvelupakettien kautta (ks. Liite 6. Palvelupaketit), mutta myös muu yhteistyö koulutusjärjestelyjen suhteen on mahdollista.

Koulutusten yhtenä tavoitteiden onnistumisen mittarina käytetään tapahtumakyselyistä muodostuvia numeerisia kriteerejä. Maaseutuverkoston koulutusten yhtenä kriteerinä on pidetty keskiarvoa, joka on laskettu palautekyselyvastausten seuraavista osa-alueista: tapaamisen ajankohta, paikka, puhujat, enakkoinformaatio sekä järjestelyt. Näitä arvioidaan asteikolla 1–5. Osa-alueiden yhteinen keskiarvo antaa varsin hyvän kuvan koulutustapahtuman tasosta. Palautekysely lähetetään sähköpostilla osallistujalistan mukaisesti kaikille osallistujille. Lisäksi verkostotapahtumien ilmoittautumisen yhteydessä kerätään tietoa tapahtuman kohdistumisesta eri sidosryhmätahoille.

Koulutus- ja verkostotapahtumien sisältöön voi perehtyä tarkemmin vuoden 2019 koulutussuunnitelmassa liitteessä 4. sekä alustaviin vuoden 2020 koulutus- ja verkostotapahtumakokonaisuuksiin liitteessä 7.

3.3 Hyvät käytännöt ja verkostot

Maaseutuverkoston tehtävänä on edistää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa verkoston osapuolten välillä. Lisäksi maaseutuverkosto edesauttaa hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen leviämistä.

Maaseutuverkoston keskeinen tehtävä on koota ja välittää tietoa hyvistä esimerkeistä ja käytännöistä verkoston toimijoiden kesken. Maaseutuverkosto tukee erilaisten yhteen sovitettujen ja yhtä aluetta laajempien hankekokonaisuuksien syntymistä ja uusien ideoiden leviämistä sekä ohjelman tuloksellisuuden lisääntymistä. Hyviä esimerkkejä kerätään kansalliseen ja kansainväliseen tarpeeseen kaikilta ohjelman prioriteettialueilta korostaen uusia ja tehokkaita toimintamalleja ohjelman toimenpiteisiin ja niiden toteuttamiseen liittyen. Lisäksi

hanketoimijoiden verkostoitumista tuetaan temaattisten hanketreffien ja koordinaatiohankkeiden kanssa tehtävän tiiviin yhteistyön kautta.

Hyvien käytäntöjen kerääminen ja jakaminen erityisesti vaikuttavuuden näkökulmasta tulee olemaan tärkeässä roolissa vuoden 2019 aikana. Tieto ei edelleenkään välity tarpeeksi tehokkaasti, ja tähän pyritään kehittämään uusia tehokkaampia toimintatapoja. Haaste on tiedotettu yleisesti, sekä kotimaassa että Euroopan verkostossa, sama haaste on kaikilla verkostoilla. Hyvien käytäntöjen keräämisen osalta aloitetaan vuoden 2019 valmistautuminen myös 2020 järjestettävään Maaseutuparlamenttiin ja siihen liittyvään maaseutugaalaan. Maaseutuparlamentissa tullaan verkostotoiminnan osalta panostamaan erityisesti ohjelman tuloksiin ja vaikuttavuuteen. Samalla Maaseutuparlamentti tarjoaa luonnollisesti loistavan alustan hyvien käytäntöjen ja esimerkkien keräämiseen ja jakamiseen.

Suomalainen maaseudun kehittämistyö kiinnostaa myös EU-tasolla. Euroopan maaseutuverkostoyksikön (ENRD) lanseeraama Rural Inspiration Awards –kilpailu nostaa esille jäsenmaiden mielenkiintoisia hankkeita. Kilpailun voittajat julkistetaan huhtikuussa järjestettävässä Euroopan maaseutuverkostotoiminnan 10-vuotisjuhlaseminaarissa. Sen ja muiden ENRD-kanavien kautta pyritään tekemään näkyväksi Suomessa tehtävää kehittämistyötä. Suomalaisia asiantuntijoita aktivoidaan myös osallistumaan ENRD:n eri työryhmien toimintaan.

Toimintasuunnitelmassa olevia maaseutuverkoston tapahtumia toteutetaan yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa. Alueiden oma aktiivisuus ja aloitteellisuus on keskeinen maaseutuverkostotoiminnan onnistumisen lähtökohta. Alueiden viestinnän tekijät osallistuvat aktiivisesti ohjelmaviestintään ja viestintäverkoston toimintaan. Kuluvalle ohjelmakaudella maaseutuverkoston toiminnassa alueellisten verkostojen vahvistaminen on yksi keskeinen painopiste. Hyviä alueverkostojen toimintamalleja tuodaan esille ja alueellisille verkostoille tarjotaan palvelupaketteja verkostotoiminnan mahdollistamiseksi.

Vuoden 2019 ja 2020 aikana järjestetään alueellisia maaseutuverkostopäiviä tarpeen mukaan. Lisäksi uuden ohjelmakauden CAP strategian ja siihen liittyvien mahdollisten aluestrategioiden valmistelujen pohjalta pyritään vahvistamaan alueellisten verkostojen toimintaa ja mahdollisten uusien verkostojen syntymistä.

Yhteistyössä maaseutuverkoston toimijoiden kanssa maaseutuverkostopalvelut voi mahdollistaa myös muut tarpeelliseksi katsottavat alueelliset ja valtakunnalliset maaseudun kehittämisohjelmien toteutusta edistävät tapahtumat. Maaseutuverkostopalvelut voi yhteistyössä alueiden kanssa organisoida myös mahdollisia muiden maiden maaseudun kehittämisen ryhmien ja edustajien vierailuja Suomessa sekä vastaavasti vierailuja muihin maihin.

4 MAASEUTUVERKOSTON RAHOITUSSUUNNITELMA

Maaseutuverkoston rahoitussuunnitelma perustuu seurantakomitean hyväksymään maaseutuohjelman teknisestä avusta kansalliselle maaseutuverkostolle osoitettuun käyttösuunnitelmaan. Vuosittain budjetoidut varat ovat käytössä niin kauan kuin varoja on jäljellä ja vasta sen jälkeen siirrytään käyttämään seuraavan vuoden rahoituskiintiötä. Teknisen avun käyttösuunnitelmassa ensimmäisen rahoituserän varat vuosille 2015-2017 ovat käytettävissä vuoteen 2020 saakka. Vastaavasti toisen ja kolmannen rahoituserän varat vuosien 2018-2019 sekä 2020 osalta ovat käytössä vuosiin 2021 sekä 2022 saakka.

Vuoden 2019 budjetti on 1 567 444 euroa ohjelmakauden 2014–2020 teknisen avun määrärahasta. Vuoden 2020 budjetti on suuntaa antava ja se tarkentuu ko. vuoden toiminnan tarkemman suunnittelun yhteydessä. Budjetti on 1 328 000 euroa. Määrärahakokonaisuuksia koskevista erittelyistä on kerrottu tarkemmin taulukon jälkeisessä osiossa.

Rahoitussuunnitelma vuosille 2018-2020:

	2018	Toteuma 2018	2019	2020
Palkkauskulut	620 000	548 801,02	620 000	620 000
Muut kulut	8 000	1 869,46	8 000	8 000
Rakenteet yht.	628 000	550 670,48	628 000	628 000
Viestintä	230 000	111 352,62	250 000	250 000
Koulutus	290 000	222 725,66	265 534	200 000
Hyvät käytännöt ja verkostot	335 092	281 569,60	423 910	250 000
Toimintasuunnitelman kulut yhteensä	855 092	615 647,88	939 444	700 000
Yhteensä	1 483 092	1 166 318,36	1 567 444	1 328 000

Maaseutuverkoston kulut jaetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1305/2013, artiklan 54.3 mukaisesti maaseutuverkoston toimintaa varten tarvittaviin rakenteisiin ja toimintasuunnitelman laatimiseen ja täytäntöönpanoon. Maaseutuverkoston toimintaa varten tarvittaviin **rakenteisiin** sisältyvät kaikki verkostopalveluiden henkilöstöön liittyvät kulut (palkkaus- ja sivukulut sekä matkakulut, ja henkilöstön koulutukseen liittyvät kulut) sekä Maaseutuvirastossa sijaitsevan verkostopalvelut-yksikön muut kulut, kuten tila-

vuokrat, atk- ja toimitotarvikkeet sekä kaikki muut yksikön toimintaan liittyvät kuluerät. Palkkauskulut sisältävät seitsemän kokoaikaisen henkilön palkkauskulut. Lisäksi ne sisältävät mahdollisten määräaikaisten harjoittelijoiden palkkauskulut.

Toimintasuunnitelman kustannuksiin sisältyvät laajan maaseutuverkoston palvelut, esim. viestintään, koulutustilaisuuksiin, hyviin käytäntöihin ja verkostoihin liittyvät kulut.

Viestinnän kustannukset koostuvat Maaseutu.fi-, Landsbygd.fi- ja Rural.fi-sivustojen kehitystyöstä, julkaisujen (esitteet ja oppaat) sekä liitelehtien tuottamisesta, kuvituskuluista, maaseutuohjelmien pr-materiaalin tuottamisesta, kansainvälistymistä edistävän materiaalin tuottamisesta, messukuluista, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmien tiedotuskylttien tuottamisen kuluista sekä muista mahdollisista viestintäkuluista. Viestinnän toimenpiteet budjetoidaan ja budjetin toteutumista seurataan seuraavien tapahtumakokonaisuuksien kautta:

- Maaseutu.fi
- Markkinointimateriaalit
- Messut
- Painotuotteet
- Muut viestintäkanavat
- Tiedotuskyltit
- Valokuvat ja videot
- Yleinen viestintä
- Laajakaistainfo.fi

Vastaavia tapahtumakokonaisuuksia on käytetty edellisen ohjelmakauden maaseutuverkosto-toiminnan loppuraportoinnin yhteydessä, joten tapahtumakokonaisuuksia voidaan verrata myös edellisen ohjelmakauden raportointiin.

Koulutustapahtumat sisältävät maaseutuverkostoyksikön järjestämien, yhteistyössä sidosryhmien kanssa järjestettyjen koulutustapahtumien ja ostopalveluna toteutettavien koulutusten kustannukset sekä monipuolisen koulutusmateriaalin tuottamisen.

Koulutuksia budjetoidaan ja budjetin toteutumista seurataan muun muassa seuraavien tapahtumakokonaisuuksien kautta. Tapahtumakokonaisuuksia lisätään tarpeen mukaan:

- Viranomaisten hallinnonalat
- Koordinointi- ja valtakunnalliset hankkeet
- Palvelupaketit
- Neuvo2020
- Elinkeinojen kehittäminen
- Yhteisöllinen kehittäminen

- EIP –koulutukset
- Hanketoimijoiden koulutukset
- Kv-koulutukset
- Leader-koulutukset
- Viestinnän koulutukset
- Muut koulutustapahtumat
- Koulutusmatka-palvelupaketti

Hyvät käytännöt ja verkostot -kulut koostuvat verkostotapahtumista, analyysien teettämisestä sekä tulosten ja esimerkkien esilletuomisesta aiheutuvista kuluista. Lisäksi kustannukset voivat koostua muiden maiden vierailijaryhmien vastaanottamisesta, mahdollisista asiantuntijakuluista, kv-seminaareista ja mahdollisista eri sidosryhmien kanssa tehtävistä opintomatkista (osa kustannuksista: muun muassa yöpymiset, kohdemaassa matkaohjelman kulut) Euroopan maihin sekä muista kansainvälistymisen edistämiseen liittyvistä kuluista.

Hyvät käytännöt ja verkostoituminen tapahtumia budjetoidaan ja budjetin toteutumista seurataan muun muassa seuraavien tapahtumakokonaisuuksien kautta.

Tapahtumakokonaisuuksia lisätään tarpeen mukaan.

- Innovaatioleirit ja innovaatiokumppanuus (EIP)
- Verkosto- ja hanketapaamiset
- Ajankohtaispäivät
- Kv-työn tapahtumat
- Pohjoismaa-Baltia maaseutuverkostot
- Ohjausryhmätoiminta
- Muut hyvät käytännöt ja verkostotapahtumat
- Nuorisopalvelupaketti
- Innovaatioleiri palvelupaketti
- Kv-palvelupaketti
- Tulevaisuuden tuottajat-työryhmä
- Älykkäät kylät-työryhmä
- Maaseudun hyvinvointi -työryhmä
- Tulevaisuuden maaseutuyrittäminen -työryhmä
- Ympäristö-teemaryhmä
- Innovaatiot-teemaryhmä

Rahoitussuunnitelman puitteissa voidaan tehdä vuosittain muutoksia eri kululajien välillä.

Liitteet

[Liite 1 Ohjelmien numeeriset tavoitteet](#)

[Liite 2 Maaseutuverkoston ohjausryhmä ja työryhmät](#)

[Liite 3 Verkostopalvelut](#)

[Liite 4 Koulutukset ja verkostotapahtumat](#)

[Liite 5 Maaseutuohjelman viestintäsuunnitelma](#)

[Liite 6 Palvelupaketit](#)

[Liite 7 Koulutussuunnitelma 2020](#)

[Liite 8 Tulevaisuuden tuottajat toimintasuunnitelma](#)

[Liite 9 Älykkäät kylät toimintasuunnitelma](#)